

Kirken Underviser

ema

Ånd og ånder

Tror du, der findes ånder

Et lille spørgsmål i en kristendomstime vakte stor eftertanke. Side 4

Vejen til den åndelige verden går gennem glasset

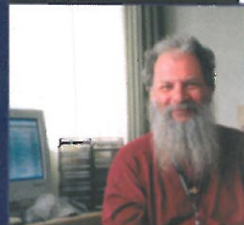
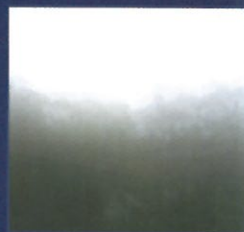
Mange unge tolker deres erfaringer med "Ånden i glasset" som åndelige oplevelser og som en måde at nærme sig det åndelige på. Side 8

Forstå i stedet for at fordømme

Hvis kirken skal give konkrete svar til de åndeligt søgende, kræver det ægte dialog og åbenhed, siger Ole Skjerbæk Madsen, leder af "I Mesterens lys". Side 17

Sæt navn på trolden

Overtro har en næsten magisk tiltrækningskraft på børn og unge. Der gives konkrete ideer til, hvordan man kan tage emner som spøgelse og ånden i glasset op med for eksempel konfirmander. Side 22

2004-2
Juni

Indhold

Det er stadig moderne at lege ånden i glasset – indledning	3
<i>af Jette Tinggaard og Inger Hørup ansvarshavende redaktører</i>	
Tror du, der findes ånder?	4
<i>af Jette Tinggaard, efterskolelærer</i>	
Da 3. a legede "ånden i glasset"	7
<i>af Inger Margrethe Mikkelsen, sognepræst</i>	
Vejen til den åndelige verden går gennem glasset	8
<i>af Pernille Aagaard, formand for IKON Danmark</i>	
Boganmeldelser	13
<i>af Finn Rosenberg, lektor TPC Løgumkloster</i>	
Forstå i stedet for at fordømme	17
<i>af Inger Hørup Slot, journalist</i>	
Der findes ånder	20
<i>af Inger Hørup Slot, journalist</i>	
Sæt navn på trolden	22
<i>af Ulla og Lars Tjalve</i>	

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Lars Højland, Anna Johnsen, Ruth Bjerrum, Inger Hørup (ansv),
Christiane Gammeltoft-Hansen, Jan Grønberg, Inger Margrethe Mikkelsen, Jette Tinggaard (ansv)

Redaktionssekretær: Ruth Bjerrum

Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg, tlf.: 38 38 41 20

Sats og layout: Unitas Forlag

ISSN: 1602-2785

Udgiver:

Kirkefaglig Videreuddannelse
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 38 41 20
www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Målsætning:

Målsætningen for Kirkefaglig Videreuddannelse er at uddanne diakonale og religionspædagogiske medarbejdere, der ud fra en kirkelig faglighed kan indgå som inspiratorer, iværksættere og ledere i kirkens arbejde.

Tryk: Clemensstrykkeriet a/s

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 155,-
Løssalg kr. 50,-
Henvendelse til:
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg tlf.: 36 16 64 81
E-mail forlag@unitas.dk

Det er stadig moderne at lege ånden i glasset

Det var en meget intens stemning den aften i sognegården i Ballerup. Foredragsholderen "mastermind-manden" Niels Krøjgaard havde lige taget hele forsamlingen af konfirmander ved næsen ved at foregive at være tankelæser, nærmest clairvoyant. Nu var han nået til foredragets anden del, der hvor han afslører sig selv og alle trickene og fortæller sin holdning til andre fænomener. For eksempel clairvoyante, der taler med ånder og meget andet. Men publikum får også et spørgsmål: Hvem af jer har prøvet at lege ånden i glasset? En skov af fingre bliver rakt i vejret. Hvem af jer har selv prøvet eller kender nogen, der enten har prøvet eller har begået selvmord efter at have leget ånden i glasset? Atter bliver hænder rakt i vejret, dog ikke så mange som ved første spørgsmål, men dog nok til at vække stor eftertanke. Her gik man og troede, at ånden i glasset bare var noget, man selv forsøgte sig med i sine yngre dage. Men undersøgelsen "Teenagere og Tro II" fra år 2000, foretaget af Bo Lundgaard og Søren Østergaard, viser, at op imod en tredjedel (32 procent) af 1119 elever i 6. 7. og 8. klasse har prøvet at "lege" ånden i glasset. 14 procent tror på ånden i glasset. Lundgaard og Østergaard giver den forklaring, at "Der er meget spænding og meget mystik omkring ånden i glasset, og det er umiddelbart let at afprøve, og dette er sikkert grunden til, at så mange teenagere har prøvet det". Ligeledes er der 14 procent, som tror på henholdsvis spiritisme, forbandelser og satanisme, og de tre har forfatterne puttet i samme kategori som ånden i glasset, fordi de alle har at gøre med

at påkalde ånder. I bladet her skriver formand for IKON Danmark, Pernille Aagaard, at "legen" med ånden i glasset er et forsøg på at finde en form for åndelighed, og det er en meget vigtig pointe. Derfor er det også vigtigt, at Kirken får talt med de unge om deres oplevelser med ånden i glasset og på den måde afdækker, hvad der driver dem. Men hvordan taler man om det? Pernille Aagaard kommer med sit bud, efterskolelærer Jette Tinggaard stiller forslag til et konkret undervisningsforløb om ånder/ånden i glasset, det samme gør præsteparret Ulla og Lars Tjalve. Men hvad skal kirken sætte i stedet for al åndesnakken? Kristus, er det selvfølgelig svar. Men hvordan? Det giver Ole Skjerbæk Madsen sine bud på. Som tilrettelæggere af dette nummer af Kirken Underviser har vi bestræbt os på ikke at fremture med vores egen konkrete holdning til, om der findes ånder eller ej, eller om ånden i glasset virker eller ej. Vores udgangspunkt er, at nogle mener de oplever kontakt med ånderne, og det må man respektere, for ellers kan man ikke tale sammen.

Vi ønsker god læselyst og snakkelyst ude i konfirmandstuer, klasselokaler, sognegårde og andre steder, hvor Kirken Underviser.

*Jette Tinggaard
Inger Hørup Slot
ansvarshavende redaktører*

Tror du, der findes ånder?

Et lille spørgsmål i en kristendomstime vakte stor eftertanke

Jeg sidder i "den varme stol", midt i en kristendoms time på Bjerget Efterskole. "Den varme stol", vil sige, at jeg som kristendomslærer har givet eleverne mulighed for at spørge om alt mellem himmel og jord, og jeg vil så forsøge at svare så godt, jeg kan. De har mange og gode spørgsmål som, tror du på Gud og hvorfor? Hvordan kan Gud tillade alt det onde i verden, hvis han er almægtig? Hvor meget skal der til for at man er kristen? Hvad betyder døben egentlig? Hvor kommer det onde fra? Hvem er Satan? Er der et liv efter døden?

Så er der en der spørger: Tror du på, at der findes ånder?

Der bliver lidt stille, og jeg ved slet ikke, hvad jeg skal sige. Det er et godt spørgsmål, som jeg nok godt ville have haft lidt tid til at tænke over. Men nu er det her, og jeg må svare ærligt. Meningen med alle disse spørgsmål er ikke, at jeg skal give et endeligt svar, men min egen mening og mit eget syn på disse emner, både så de kender mig lidt bedre, men også så de hører nogle svar på de religiøse spørgsmål, de går rundt med.

Jeg begynder lidt stille med at indrømme, at jeg syntes

det er et svært emne og noget jeg faktisk har tænkt en del over. Jeg har egentlig ikke et færdigt svar på spørgsmålet, men jeg mener faktisk, at jeg har mødt Guds ånd, og det var en meget stærk oplevelse.

Men når vi snakker ånder i sammenhæng med ånden i glasset eller åndernes magt, er det altså sværere for mig. Jeg tror på, at der er mennesker, der har mødt ånder på den ene eller anden måde, jeg tror faktisk ikke de lyver. Man kan så diskutere, hvad det er de har mødt, og hvad er en ånd egentlig?

I Bibelen nævnes ånder ved flere lejligheder, der er blandt andet en mand, som er besat af en uren ånd, og hvor Jesus befaler den at forlade hans krop. Det nævnes flere gange i Bibelen, men ofte i forbindelse med

en eller anden form for sygdom. Jesus blev flere gange beskyldt for at stå i ledtog med onde ånder, eller for at han selv var en af dem.

Det vil altså sige, at ånder ikke er et ukendt begreb i Bibelen og derfor er noget, vi må forholde os til.

Der bliver lidt stille, og jeg ved slet ikke, hvad jeg skal sige. Det er et godt spørgsmål, som jeg nok godt ville have haft lidt tid til at tænke over. Men nu er det her, og jeg må svare ærligt

Det er svært at forklare

Jeg tror nok selv, at der findes gode og dårlige ånder. Jeg kan ikke beskrive dem eller forklare, hvor de bor, for ligesom troen og kærligheden er svære at forklare, er tanken om ånder vanskelig for mig at forklare. Jeg har svært ved at sige, det er ufarligt at lege ånden i glasset, alene af den grund at der er mennesker, der tror på det. Hvis man tror, at der *måske* er en ånd i det glas, og at det *måske* er sandt, hvis den ånd fortæller mig nogle farlige ting om min fremtid, så er det bestemt farligt område. Man kan møde noget, man ikke er forberedt på og sætte nogle mekanismer i gang, som ikke er sunde og gode at få sat i gang. Som kristen tror jeg også på, at der er noget, der er stærkere end alle disse onde ånder. Jesus havde magt over dem, da han gik på jorden, og det har han også i dag. Gud er større end alle andre magter og kan vinde

over alt det onde, ja selv døden. Det gjorde han, da Jesus stod op af graven påskemorgen, og det gælder den dag i dag.

De findes

Så mit svar på om jeg tror, der findes ånder, må være ja, men når det sættes i forbindelse med ånden i glasset eller lignende, er jeg faktisk en anelse skeptisk. Man må ikke glemme sin sunde fornuft eller tro på, at noget er stærkere. Det blev et lidt langt og en anelse forvirrende svar på noget som egentlig skulle have været en kort lille spørgetime, jeg ved ikke, om eleverne forstod det, jeg prøvede at forklare, men det gav stof til eftertanke, og vi måtte tage emnet op i undervisningen senere. Se undervisningsforløbet nedenfor.

Min plan blev som følger:

1 uge: 2 gange 45 minutter

Elevernes egne erfaringer med ånden i glasset eller andre oplevelser, de selv vil betegne som overnaturlige. Hvad er deres forklaringer på fænomenet? Er der overhovedet nogen?

- Der var mange som havde gjort sig erfaringer med ånden i glasset, eller havde hørt om nogen, som havde prøvet det. Historier om piger på grænsen til selvmord eller panisk angst kom frem, og vi snakkede om, hvad de ville gøre hvis de mødte nogen med disse oplevelser. Først ville de tale med en voksen, flere nævnte forældre, lærer eller præsten. Vi talte også om, at mange af de voldsomme historier ofte var nogle de havde hørt fra andre eller veninder som kendte en pige osv. Nogle mente, det lignede vandrehistorier.
- Der var også en, som fortalte om en oplevelse med spøgelser.

Opsamling på spørgsmål de sidder inde med i denne forbindelse og nedskrivning af dem. Eleverne blev delt op i grupper og fik 15 minutter til at skrive spørgsmål ned, og så mødtes vi alle for at hjælpe hinanden med at svare på det, vi kunne svare på.

Kan de hjælpe hinanden med at finde svar på noget af det?

Vigtigt i denne fase er, at alle bliver hørt, og at man får lov at stille sine spørgsmål uden at blive mødt af fnis og grin. Det oplevede jeg ikke med mine elever, men det er vigtigt at man i hvert fald som lærer ikke nedgør nogen.

2 uge: 2 gange 45 minutter

Vi så et afsnit af udsendelsen "Fornemmelse for snyd" fra DR1. Et program hvor en amerikansk mand udlover 1 mill. Dollars, til den der kan bevise overnaturlige evner.

Herefter en opsamling og diskussion af de problemstillinger der blev taget op i programmet. Hvad kan vi bruge sådan et program til? Er der noget, der er mere snyd end andet? Vi snakkede også om, hvad der gør noget mere troværdigt end andet, og hvad der skal til, for vi tror, der måske er noget om det overnaturlige.

"Gud er større end alle andre magter og kan vinde over alt det onde"

3 uge: 2 gange 45 minutter

Et forløb om ånd i bibelsk forstand. Hvordan arbejder man med begrebet ånd i Bibelen?

Hvad er Helligånden for noget?

Hvad er en uren ånd?

Hvad er Guds ånd?

Jeg havde forberedt nogle steder fra Bibelen hvor disse emner er omtalt.

1 Mosebog 1,1-2

Esajas 11,1-5

Apostlenes gerninger 1,3-8

Apostlenes gerninger 2,1-13

Markus 9 14-29

Dette er blot eksempler på steder i Bibelen, hvor dette er omtalt, der er andre og lige så oplagte bibelsteder. Det er et svært emne men det gør det ikke umuligt at arbejde med.

Faktisk er her vist stof til lang tids arbejde med dette emne, men dette er ment som en overfladisk plan, over emner og begreber man kan gå ind og arbejde med i et sådan forløb. Jeg har svært ved at komme med et mere detaljeret undervisnings forløb, da jeg mener dette hurtigt bliver et lidt personligt forløb. Man er nødt til at have sig selv med og på en måde føle sig lidt frem i forhold til sig selv og ens elever. Det kan være et meget følsomt emne for nogle, mens andre regner det for pjat og hokuspokus. Men det vigtige er bestemt at tage alle alvorligt og lytte til hinanden. Når jeg lægger det ud til eleverne at stille og besvare spørgsmål, er jeg som lærer også stadig med, og vi fremlægger på klassen hvad de forskellige grupper er kommet frem til.

Kilder:

Fornemmelser for snyd DR1 fås på Amtscentralens båndcentral

IKON undervisningsmateriale: Det okkulte

IKON blad nr. 24 September 1998: Kontakt med den åndelige verden

Unitas forlag: Michael Green: Helligånden

Da 3. a legede ånden i glasset

De var helt oppe at køre, juniorkonfirmanderne, og allerede på gåturen fra skolen til sognegården kom forklaringen: "Vi har prøvet at lege "ånden i glasset. I går. Henne i SFO'en. Og nu er Martin syg..."

Og mens madpakkerne blev spist, fulgte hele historien: En flok børn fra 3. a havde hørt om ånden i glasset, og syntes det lød spændende. De havde spurgt en voksen om hjælp. Og med udgangspunkt i en pædagogik, hvor de voksnes opgave er at støtte børnenes selvstændige initiativer, havde pædagogen hjulpet med at finde materialer til bogstavkort, glas o.s.v. frem. Børnene var gået i gang med legen, og på et tidspunkt havde ånden i glasset "peget" på Martin. Lidt senere var han blevet dårlig. "...Han var helt hvid i hovedet og rystede over det hele! Og i dag er han ikke i skole! Birte (klasselæreren) har ringet hjem til ham, men der er ingen, der tager telefonen. Og vi har snakket en hel masse om det i klassens time..."

Senere samme dag havde jeg klasselæreren for 3.a i telefonen: "Om jeg vidste noget om ånden i glasset? Læreren havde brugt en stor del af formiddagen på - sammen med børnene - at afdække, hvad der var sket den foregående dag, og var meget spørgende: Hvad var det? Var det farligt?

Da jeg hentede min søn i SFO'en kom pædagogen: "Øh - har 3. a snakket om at de legede "ånden i glasset" i går?" Pædagogen havde ikke anet hvad det var - og var selv blevet noget forskrækket. Han havde jo faktisk bare fundet et glas til dem.

Skræmte børn

Og hvad gjorde så vi - præst og sognemedhjælper - med en flok børn, som helt tydeligt var opskræmte, men også stadig fascinerede af, hvad der var sket? Her burde kirken jo træde til!

I første omgang blev situationen forsøgt afdramatiseret ved at argumentere rent logisk: Vi troede i hvert fald ikke på ånden i glasset, sagde vi. Og vi spurgte, om børnene

troede, der ville være sket noget, hvis ikke der var nogen, der havde haft en finger på glasset, da det bevægede sig?!

Der var enighed om, at det ville der jo nok ikke...

Vi fik os også en snak om, at hvad enten der var sket noget eller ej - så kunne vi jo se, at nogle af børnene var blevet bange. Derfor skulle man holde sig fra den slags lege! (Ganske moraliserende og naivt, men vel ment!!)

Senere i undervisningsforløbet vendte vi tilbage til situationen. Vi fortalte om skikken med at tegne kors for sig, som et tegn på at være under Guds beskyttelse og som forsvar mod alt ondt. Jeg fortalte i den forbindelse om en præst og nogle konfirmander, der havde haft lignende oplevelser ved at lege ånden i glasset, og hvor præsten havde lært dem at tegne korstegn for sig og bede Fadervor.

Stol på Gud

Set i bagklogskabens klare lys ved vi nu, at også børn helt ned i 3. klasse eksperimenterer med og fascineres af det okkulte. I dag ville jeg nok vælge med det samme både at afdramatisere situationen rent logisk, og at fortælle om korstegn og Fadervor. Og så tror jeg, jeg vil minde børnene om næstsidste afsnit i TV2's julekalender "Jesus og Josefine". Her skete der det, at djævelen selv - i Thorsens skikkelse - som en sidste krampetrækning forsøgte at trække Josefine og Oskar med sig ned i dét helvede, der blev betegnet som "den underste kulkælder". Kampen mellem godt og ondt var lige ved at få det onde som sejrherre, da Josefine kom i tanke om Jesu afskedsord til hende: Stol på Gud. Og mens Josefine og Oskar kæmpende fremsagde Fadervor, mindskedes det ondes magt, og da de kom til ordene: "fri os fra det onde", opgav den onde skrigende sin kamp. Det var virkelig stærk forkyndelse!

PS: Om eftermiddagen mødte jeg Martins mor hos købmanden. Martin var forkølet, og havde tilbragt dagen hos mormor!

Vejen til den åndelige verden går gennem glasset

Mange unge tolker deres erfaringer med ånden i glasset som åndelige oplevelser og som en måde at nærme sig det åndelige på.

De fleste mennesker kender ordet spiritisme og forbin-der det med ældre, overspændte, kniplingsklædte kvin-der, der i det forrige århundrede søgte kontakt med

deres afdøde ægtemænd gennem seancer i lukkede, ok-kulte selskaber. Men spiritisme er ikke alene et fortidigt fænomen. I nye klæder optræder spiritismens grundlæg-gende ideer om kontakt med den åndelige verden under navne som kanalisering eller inspiration fra den åndelige verden og øver en betydelig indflydelse på religiøsiteten i Danmark.

Den moderne spiritisme

Spiritisme betyder "læren om ånder eller det åndelige" (af latin – spiritus=ånd).

Der har op gennem menneskets historie i de fleste kulturer og religioner været åbenlyse eller skjulte forsøg på at bryde grænsen mellem menneskelivet og den åndelige verden, men den moderne spiritisme opstod i Amerika i midten af forrige århundrede. Hos familien Fox i Hydesville, New York, fremkom en række mærkelige bankelyde, der blev tolket som besøg fra og kontakt med den åndelige verden. Familiens to teenage-døtre, Catherine og Margaretta (de såkaldte Fox-søstre), fungerede som medier (et medium er et menneske, hvis evner siges at være af en sådan art, at det kan etablere forbindelse mellem den fysiske og den åndelige verden). Fænomenet vakte opsigt, og det første spiritistiske møde blev afholdt i 1849. Senere blev søstre Fox anklaget for svindel, og Margaretta Fox erkendte, at søstre selv havde frembragt bankelydene, men til trods for tilståelsen fortsatte de spiritistiske eksperimenter over hele verden. I forbindelse med Fox-fænomenerne udkom en række bøger, der systematiserede den spiritistiske lære, for eksempel udgav Andrew Jackson Davis i 1851 bogen "The Philosophy of Spiritual Intercourse", som regnes som en slags "bibel" for spiritister, og i 1856 udkom "The Spirit's Book", der var en samling åndeskrifter samlet af Dénizard Hyppolyte Léon Rivail. Han udgav skrifterne under navnet Allan Kardec, og bogen blev snart en klassiker inden for spiritismen.

Med den spiritistiske praksis fulgte en lang række fænomener; clairvoyance (klarsyn), clairsaudience (klarhøren), apportfænomener (at ting, der stammer fra ét sted får materiel form et andet sted), telekinese (nærværelse af psykisk kraft, der kan bevæge fysiske genstande), levitationer (at fysiske genstande og legemer svæver i luften), automatskrift (at mediet lader sin hånd styre af en åndelig kraft til at nedskrive budskaber fra den åndelige verden) og trancer (tab af bevidsthed, fremkaldelse af anden bevidsthedsform eller besættelse af åndelig intelligens). Fra at være et fænomen, der knyttede sig til "sære" damer med sære evner i lukkede loger og selskaber, blev spiritismen en faktor, der banede vej for den mere brede og folkelige beskæftigelse med åndelige emner. De "gamle dages" sære damer med kniplingskraver,

der i okkulte klubber søgte kontakt med deres afdøde pårørende, har i dag fået en moderne pendant i den okkulte børne- og ungdoms "leg" – ånden i glasset. Hver gang ånden i glasset synes at være død og borte, dukker den op igen og slår sig som en epidemi ned i et område, hvorefter "legen" vandrer videre til andre skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner. Selv om de fleste voksne er trætte af at høre om ånden i glasset, er det derfor alligevel nødvendigt at beskæftige sig med denne okkulte "leg".

Psykologisk skræk

"Ånden i glasset" "spilles" eller "leges" ved hjælp af en primitiv udgave af spiritisternes ouija-bord, som også kaldes en planchette eller en psykograf. Ouija-bordet består af en plade eller tavle, hvorpå alfabetet, tallene fra 0-9 samt evt. ordene "ja" og "nej" er afmærket. En eller flere deltagere lægger hånden over et omvendt glas el-

ler en anden genstand, og spiritister hævder, at glasset eller genstanden af åndelige kræfter vil føres til forskellige bogstaver, så der efterhånden staves ord og dannes meningsfulde sætninger, der videregiver beskeder fra den åndelige verden. Ånden i glasset "leges" sjældent i dagslys og for åbne døre. Der skal være mørkt, der skal tændes levende lys, og der skal gejles en stemning op af uhygge. Alene de indledende manøvrer får mange sårbare børn til at blive spændte og bange. Og når uhyggen kombineres med påkaldelse af en ånd, er det ikke underligt, at fantasien løber løbsk, og mange børn får oplevelser af psykologisk angst eller bliver mørkerædte og

ikke tør være alene hjemme, ofte i flere år efter oplevelsen af ånden i glasset.

Hver gang "Ånden i glasset" synes at være død og borte, dukker den op igen og slår sig som en epidemi ned i et område, hvorefter "legen" vandrer videre til andre skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner

Er der en ånd?

Som gæstelærer på skoler, efterskoler, i konfirmandklubber og klubber i børne- og ungdomsorganisationerne har jeg ofte været ude for, at voksne ledere og lærere spørger "Er der en ånd i glasset?" Jeg mindes derimod ikke at have fået spørgsmålet fra børnene og de unge, for de tror fast på, at der selvfølgelig er en ånd til stede! Men da svaret på, hvad man skal stille op med børns og unges "leg" med ånderne, afhænger af, om der er en ånd til

stede eller ej, er det nødvendigt at tage diskussionen op med både børn, unge og voksne lærere/ledere.

Når børn og unge er overbeviste om, at der er en ånd til stede, hænger det sammen med, at de mener at have *oplevet*, at der var en ånd til stede. De mener at have oplevet, at glasset på ouija-bordet flyttede sig, de mener at ånden svarede på de spørgsmål, der blev stillet, og de har følt

uhyggen på egen krop og sjæl. Når mange børn og unge ikke har delt deres uhyggelige oplevelser med deres forældre, men har båret deres angst alene i op til flere år, skyldes det givetvis, at de har følt, at de stod over for en virkelighed, de ikke kunne formidle videre til

— ” —

Når børn og unge er overbeviste om, at der er en ånd til stede, hænger det sammen med, at de mener at have oplevet, at der var en ånd til stede

deres forældre. Og når de samme børn føler, at de kan dele deres oplevelser med en vildtfremmet gæstelærer, hænger det givetvis sammen med, at de står over for et menneske, der tager deres oplevelse alvorligt og prøver at forstå, hvad de taler om.

Psykologiske og åndelige faktorer

Udgangspunktet for samtalen med børn og unge må være, at intet menneske kan vide, om der er en ånd i glasset eller ej. Derfor er det lige så legalt for den unge at tro på sin egen oplevelse af ånden, som det er for mig som gæstelærer at betvivle det. Det, vores samtale derfor må handle om, er, hvordan vi skal forholde os til den åndelighed, som måske eller måske ikke er tilstede. Hvis der ikke er en ånd til stede, kan vi sammen konstatere, at der så har været psykologi på spil. Ud fra mange samtaler med børn og unge om ånden i glasset er det mit gæt, at der i de aller-aller-allerfleste tilfælde, hvor børn og unge skræmmes af ånden i glasset er tale om psykologisk skræk og fantasi. Men ingen kan vel afvise, at der rent faktisk kan være tilfælde, hvor der har været en ånd til stede? Jeg har gennem de mange samtaler mødt én pige – måske to – der efter min mening enten havde været i en psykotisk tilstand under "legen" eller havde haft en ægte destruktiv åndelig oplevelse. Under alle omstændigheder skylder vi børnene og de unge, at de får mulighed for at forholde sig til de psykologiske og åndelige faktorer,

der påvirker dem under ånden i glasset. Vi kan under en samtale for eksempel komme ind på:

- At alle børn og unge har oplevet, hvordan de, når de er alene hjemme, hører trin på trappen, knirkende gulve, smækken af døre og ser skygger på trappen. Og vi kan diskutere, om det er deltagerens fantasi og underbevidsthed, der har spillet dem et puds.
- At mennesker, når de læser horoskoper eller er til spåkone, er tilbøjelige til at høre det, de gerne vil høre og lade sig bekræfte af det, mens de overhører informationer, der ikke passer dem. Og vi kan diskutere, om det er den samme mekanisme, der gør sig gældende i glassets staveoperationer.
- At intet menneske på noget tidspunkt er helt i ro, og vi kan diskutere, om det kan være ubevidste bevægelser i kroppen, der får glasset til at flytte sig.
- At kristendommen regner med, at der findes en åndelig verden, og vi kan diskutere, om det er sandsynligt at ånder kommer, når man kalder på dem.
- At kristendommen regner med, at der findes gode åndelige kræfter og onde åndelige kræfter, og vi kan diskutere, hvilke åndelige kræfter, deltagerne tror, der evt. har været på spil.
- At mennesker let bindes af kontakten med den åndelige verden, og vi kan diskutere, om mennesker bindes af ånden i glasset og hvordan man kommer fri.

Ånden og fyrfadslyset

Kunsten i diskussionen om ånden i glasset er på den ene side at holde fast i, at de allerfleste dårlige oplevelser med ånden i glasset er af ikke-åndelig art, men på den anden side at respektere, at de unge selv tolker deres oplevelser som åndelige oplevelser og være åben over for, at der rent faktisk kan være åndelige oplevelser på spil. I 10. klasse spurgte jeg engang en ung pige, der hver lørdag aften "legede" ånden i glasset, hvorfor hun gjorde det. Hun svarede, at det var for sjov. Jeg spurgte hende derefter, om hun rettede sig efter de råd og den vejledning hun fik, og det bekræftede hun. Jeg spurgte hende så, hvordan hun kunne være sikker på, at det var den rette vejledning, hun fik. Hun svarede, at hun kunne mærke, om det var en god eller en ond ånd. Og jeg spurgte hende til sidst, hvad hun ville stille op, hvis det var en ond ånd, hun fik i glasset, hvortil hun svarede "så brænder jeg den

bare af med et fyrfadslys".

Jeg håber, at jeg i løbet af de næste par timer, blandt andet ved hjælp af ovenstående spørgsmål, fik bibragt pigen lidt mere respekt for både de psykologiske og åndelige mekanismer i ånden i glasset og fik hende til at reflektere over hendes bundethed af de svar, hun fik hver lørdag aften. Men jeg håber også, at jeg fik hende til at tænke over, at hvis det virkelig var en ond ånd, der kom til hende, så var den nok ikke bange for et fyrfadslys, men at der mere ville være brug for bøn og nadver.

En vej til åndelighed

Der er mange børn og unge, der går rundt uden at have nogle voksne at snakke med om deres tro og tvivl. På samme måde, som det er mere legalt for voksne at nærme sig det religiøse felt gennem astrologi og kanalisering end gennem åbenlyse samtaler om kristentroen, opfattes ånden i glasset af mange børn og unge ikke alene som en "spændende" afveksling i hverdagen, men også som en måde at nærme sig den åndelige verden på. Gid der rundt omkring på skoler, efterskoler, gymnasier, handelsskoler og i det kirkelige børne- og ungdomsarbejde må være en masse voksne, der ikke lader sig kyse af anklager om utidig påvirkning af børn og unge, men tager tyren ved hornene og hjælper dem med at skelne mellem psykologi og åndelighed og sundt og usundt i den åndelige verden.

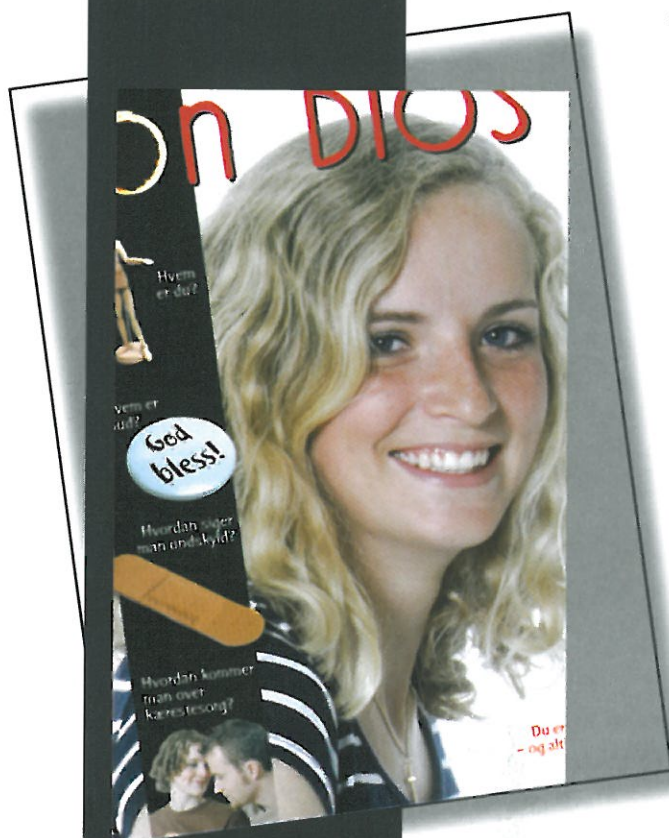
"Som gæstelærer på skoler, efterskoler, i konfirmandklubber og klubber i børne- og ungdomsorganisationerne har jeg ofte været ude for, at voksne ledere og lærere spørger "Er der en ånd i glasset?" Jeg mindes derimod ikke at have fået spørgsmålet fra børnene og de unge, for de tror fast på, at der selvfølgelig er en ånd til stede," skriver Pernille Aagaard.

Illustration i denne artikel: Benny Willemoes Dalberg

Con DIOS

Nyt konfirmandmateriale

"Con Dios" – eller "Med Gud" er titlen på dette nyt konfirmandmateriale fra Aros Underviser. I elevhæftet er der lagt vægt på en stærk billedside og en sproglig tone, som konfirmanderne er fortrolig med. Med korte tekster kommer konfirmanderne rundt om tro, tvivl, Gud, hvem er jeg, korsfæstelsen, bøn m.m. De centrale emner inden for kristendommen tages op, men vinklen og sproget er fornyet, så det appellerer til konfirmanderne.

Lærervejledningen til Con Dios er underviserens inspirationsbog med konkrete anvisninger til undervisningens dele. Med lærervejledningen køber man kopitilladelse til at kopiere opgavearkene i bogen.

Elevhæfte 136 sider • 138,- kr.

Lærervejledning ca. 598,- (udkommer august)

Af Johan Reftel og Kristina Reftel

Oversat af Camilla Sløk

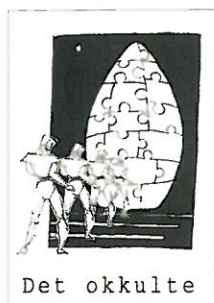
Bearbejdet af Inge Lindhardt Mikkelsen

Aros

Bestil på tlf 36 44 45 80
www.arosunderviser.dk

Boganmeldelser

Det okkulte

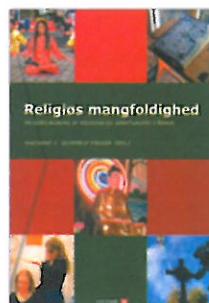
- et kritisk materiale om okkultisme og New Age for konfirmander og skolens ældste klasser

Pernille Aagaard, IKON 1996 (63 sider)

IKON er en forkortelse af "Informations- og samtaleforum for Kristendom og Nyreligiositet", oprettet i 1992. Se IKON's hjemmeside www.ikon-danmark.dk. IKON er et forum, som har deltagere fra forskellige kristne trosamfund. Formålet er at være "en støtte for kirken" med hensyn til viden, dialog m.v.

Som det fremgår af bogens titel, er det et "kritisk" materiale, og det henvender sig til en bestemt aldersgruppe med henblik på undervisning. Af samme grund er det et lettilgængeligt, fængende materiale.

"Ordet okkult stammer fra det latinske ord *occultus*, som betyder skjult eller hemmelig. Okkultisme er derfor læren om det skjulte (s.17)...Okkultisme og New Age er faktisk det samme ...New Age er et nyere ord, der stammer fra astrologien. Begge dele handler om at få magt over livet (s.19)", siger forfatteren. New Age's grundlæggende tanke er forestillingen om "energier", en åndelig eller guddommelig kraft, som findes i alting. Alt eksisterende, levende som dødt, har en eller anden form for "energi" (s. 29). På den måde bliver der også en glidende overgang mellem religion og videnskab. En anden typisk tanke i New Age er opfattelsen af, at vi har flere liv (s. 38). De forskellige tankegange præsenteres kort og skarpt og stilles op over for "kristendommen". Der bringes interview med Michael Jahn, der blev "omvendt fra New Age-miljøet. Bogen slutter med nogle oplæg til debat og aktivitet for underviseren. Selv om materialet er fra 1996, er det stadig anvendeligt, fordi det enkelt og generelt karakteriserer det nyreligiøse miljø.

Religiøs mangfoldighed

En kortlægning af religion og spiritualitet i Århus

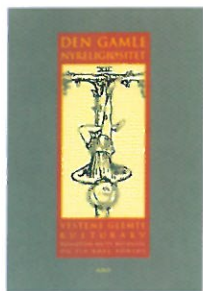
Marianne C. Qvortrup Fibiger (red.),
Forlaget Systime 2004 (504 sider)

Denne helt nye bog prøver at skildre 75 religiøse organisationer og bevægelser inden for et begrænset geografisk område, nemlig Århus.

"Denne bog er den første publikation i en række fra et større forskningsprojekt kaldet Det Danske Pluralisme Projekt. Projektet foregår på Det Teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet som et samarbejde mellem Afdeling for Religionsvidenskab og Afdeling for Teologi og ønsker at dokumentere og analysere de ændringer, der finder sted i det religiøse og spirituelle landskab i Danmark her ved begyndelsen af det 21. århundrede. Vi er ved nærværende publikation begyndt i Århus kommune, hvor de omkring 75 religioner, samt religiøst inspirerede og spirituelle grupper, som har adresse i byen, så vidt muligt er beskrevet" (s. 6).

Om rammerne for projektet siges desuden: "Det Danske Pluralisme Projekt bliver udført inden for de rammer, som Center for Multireligiøse Studier (CMS) ved Aarhus Universitet kan tilbyde. CMS er et center, der vil dokumentere og analysere den mangefacetterede multireligiøse udvikling både ud fra en religionsvidenskabelig og en teologisk synsvinkel." (s. 7).

Det er meget at gabe over, og selv om det naturligvis er forskning, der både registrerer og vurderer, siger det sig selv, at den type forskning trods alt må have en vis overfladisk karakter. Det er meget, der skal nås, selvom der er 504 sider til det. Det er jo heller ikke altid lige let at få mere dybtgående oplysninger, da de enkelte organisationer og bevægelser selv bestemmer, hvad de vil fortælle eller give udenforstående adgang til. Alligevel er det særdeles spændende læsning, fordi man nærmest kan gå rundt i Århus med denne bog som spirituel turistguide! "Bogen har frem for alt karakter af en brugerhåndbog for alle interesserede i nutidig religiøsitet" (s. 17).

Den gamle nyreligiøsitet

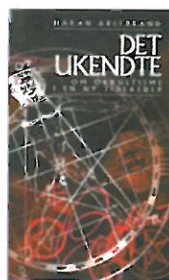
Vestens glemte kulturarv

Red. Mette Buchardt og Pia Rose Bøwadt,
Anis 2003 (296 sider).

"Den gamle nyreligiøsitet" er en antologi over alternative religiøse bevægelser og fænomener i fortid og nutid, skildret så neutralt, som det nu er muligt. Det er ikke en kirkelig oplysningsbog med det formål at afsløre og afskrække læserne fra det nyreligiøse, tværtimod anbefales den bredt til "undervisning på seminariets linjefag kristendomskundskab/religion samt på universitets studier i teologi og religionsvidenskab" (bogens omslag, bagsiden). En god bog, hvis man vil have viden og blive sat lidt i gang med overvejelser over, hvor ny den "nyreligiøse" bølge egentlig er.

Bogen (ifølge omslagets bagside) "viser, at den såkaldt nyreligiøse bølge langt fra er noget, der kun hører vore dage til. Tværtimod belyser antologien, hvordan det fremmede, det okkulte, det mystiske, det vulgære og populære altid har været en del af Danmarks og Vesterlandets religiøse traditioner ... Den europæiske okkulte tradition... har været med til at skabe det, der i dag forstås ved gedigen kristendom..." 16 forfattere prøver at give en karakteristik af en lang række alternative religiøse systemer – så vidt det nu kan lade sig gøre. Mange af de lukkede og hemmelige bevægelser, der skildres, er i sagens natur netop lukkede, hvorfor udenforståendes vurderinger af dem selvfølgelig er andenhånds.

De historiske oversigter spiller kvantitativt den største rolle. Hvad den nyeste tid angår, er der særligt fokus på den asiatiske påvirkning: hele fem kapitler skildrer hinduisme og buddhisme i fortid og nutid. Her som andre steder bliver der gjort opmærksom på den særlige prægning, som den vestlige kultur i nyere tid har givet de udefra kommende religiøse bevægelser og tankegange. De nutidige nyreligiøse fænomener, som medierne har været med til at bringe videre, har en mindre plads i bogen, eller rettere, de ses i mere specielle sammenhænge: spiritismen behandles ved at omtale specielt fotografiets betydning som dokumentation for spiritismens sandhed (eller omvendt som afsløring af spiritistiske fænomener). Gymnastikkens kosmiske perspektiv (!) behandles, og New Age-ideernes udbredelse hos seksualpolitikere og vegetarer konstateres. Et andet nok så aktuelt emne er litteraturens betydning for udbredelse af alternative religiøse forestillinger (Fantasy som religion – Tolkien, Lewis og Rowling).

Det ukendte

Om okkultisme i en ny tidsalder

Håkan Arlebrand, Unitas Forlag 1993 (Udsolgt fra forlaget) (262 sider)

I forordet takker forfatteren bl.a. Johannes Aagaard og Dialogcentret for bistand (om Dialogcentret, se bl.a. dets hjemmeside www.dci.dk). Dermed er med det samme sagt, at det ikke kun drejer sig om oplysning, men om en kritisk fremstilling ud fra en kristen og kirkelig horisont.

Bogen "forsøger, i en fænomenologisk analyse, at give en beskrivelse af 17 navngivne bevægelser og en kristen bedømmelse af dem, at stille én side af et nutidigt åndsliv i relief: den religionstype, der sigter på med religiøse midler at gøre mennesket til herre over tilværelsen", skriver biskop Th. Græsholt i forordet (s.7). Bogens emner rækker vidt: magi, gnosticisme, alkymi, kabbala, yoga, astrologi, spiritisme, shamanisme, teosofi, Martinus' kosmologi, satanisme og meget andet, og alt dette stilles i sidste kapitel op over for "kristen tro og okkultisme". Som man kan se af bogens emner, er okkultisme af gammel dato; forfatteren lægger dog stor vægt på, at vi ser okkultisme i sammenhæng med nutidige fænomener. I indledningskapitlet "skjult bliver synligt" gør han opmærksom på, hvorfor okkultismen er blevet så populær i ungdomskulturen. Det skyldes bl.a. musikgrupper som Rolling Stones, Led Zeppelin, Black Sabbath m.fl., computerspil som "Dungeons and Dragons" og en række meget omtalte film ("Rosemary's Baby", "Nærkontakt af 3. grad", "Poltergeist" og TV-serier som "Twin Peaks". Ligesom musikgruppen "The Beatles" for alvor satte asiatisk blandingsreligiøsitet på dagsordenen. Bogen er god som opslagsværk; den indeholder mange konkrete oplysninger: navne, årstal og historiske forløb. Der er en omfattende litteraturliste og en nyttig stribe ordforklaringer sidst i bogen. I betragtning af emnets omfang er den af gode grunde "kun" et oversigtsværk, ikke en egentlig videnskabelig håndbog. Til gengæld prøver den at tage livtag med emnet og gøre opmærksom på, hvordan "det ukendte" forholder sig til bibel og kristendom. – Bogens afsluttende linjer lægger ikke skjul på forfatterens hensigt med bogen: "Som kristen tror jeg, at mennesket, som er skabt i Guds billede, har et uudslukkeligt behov for fællesskab med sin Skaber. Eftersom okkultismens kosmiske enhedsoplevelser er noget helt andet end erfaringen af at leve et liv med Gud Fader som livets centrum, kan disse erfaringer aldrig helt og

fuldt møde de behov, mennesket er skabt med. Mennesket søger i sidste ende ikke "noget", men "nogen", - og denne søgen kan alene finde sit mål i evangeliet." (s. 231).

Gud er (stadig) blå

Mikael Rothstein, Aschehoug Dansk Forlag 2001 (360 sider)

Titlen hentyder til Rothsteins bog, der udkom ti år tidligere, "Gud er blå". Den nye bogs titel siger bl.a., at nye religiøse bevægelser og fænomener til stadighed blomstrer op. Rothstein lægger vægt på at sige, at alle religioner er begyndt som "nye" (s.333), og at de alle både kan beskrives ud fra deres særpræg og ud fra det, de er fælles om. Det sidste er måske det mest interessante. På godt og ondt må nye religiøse bevægelser ses i med- og modspil med den tid, de befinder sig i. I vores tid er det fx svært at komme uden om den betydning, som pluralisme, sekularisering og postmodernisme har (s. 58ff.). Eller med andre ord: vores tid er præget af mangfoldighed på alle områder, en nøgtern/ikke-religiøs tankegang og adfærd og en individuel tilgang til alle tilværelsens fænomener. Naturligvis er de nye religiøse bevægelser p.t. meget små i det danske landskab. Folkekirken har ca. 84 procent af befolkningen som medlemmer, muslimerne tegner sig for måske 4 procent, og dertil kommer forskellige "etablerede" tros- og kirkesamfund. Plus alle de mennesker, der bestemt ikke vil have noget som helst med kirke og religion at gøre. De nye religioner har kun ganske få medlemmer, endnu da. Scientology har eksempelvis kun 5-600 medlemmer (s. 25). Men sådan har det jo været for alle religioner til at begynde med.

Endelig må man huske på, at religiøse forestillinger ikke uden videre er begrænset til medlemskab af en religiøs organisation. Det er fx almindelig kendt, at ganske mange danske folkekirkemedlemmer tror på reinkarnation i en eller anden form.

Rothstein har ikke "favoritter"; alle religioner kan beskrives. Karakteristisk nok bliver han sprogbrug noget mere polemisk, når han omtaler kirkers og kirkelige organisationers holdning til mulige konkurrenter på det religiøse felt. Dialogcentret i Århus får fx denne svada: "Dialogcentrets retorik har ofte været brutal, og man har søgt alliance med de mest indædte og hårdtslående modstandere af de nye religioner" (s. 51), og Rothstein konstaterer med tilfredshed, at det har svækket og splittet Dialogcentret.

I første del af sin bog giver Rothstein et bud på, hvad der i dag kan siges sammenfattende om religion i almindelighed og de "nye" religioner i særdeleshed. De mangfoldige religioner ses i deres forhold til medierne, til samfundsvidenskaben og til religionernes juridiske status. Vi får et par udførlige eksempler på "måden", nye religioner er på, bl.a. "Orgasmen Madonnas Kirke" (!). Anden del af bogen ser på de nye religioners forestillinger, helligdomme og ritualer. Her hører vi bl.a. en del om Transcendental Meditation, Scientology, slangekult og krystalhealing.

Afsluttende siger Rothstein (s. 333-334), at religioner, nye som gamle, er "kulturelle produkter", og at studiet af dem samtidig er et studium af mennesker. Det særlige ved nye religioner er bl.a., at de må have engagerede medlemmer, og gerne må have noget i samfundet at opponere mod. Tilhængere vindes ikke ved at snakke folk efter munden og opstille realistiske mål, men ved at arbejde hårdnakket for idealistiske mål. Han nævner bl.a. den ældste kristne kirke som eksempel – Jesu død blev fremstillet som meningsfuld, ventet og varslet, og menigheden levede i forventning om Herrens genkomst og dermed følgende "kosmiske transformationer"! (s. 81). Lignende tankegange findes i dag mest i kristne "sektter" eller andre religiøse bevægelser.

Sådan er bogen fyldt med tankevækkende analyser, der lægger op til oprigtig interesse for religiøse nydannelser, som altså ikke bare kan bortforklares som overtroens reservater for enfoldige og splittergale mennesker. Alle religioner er, som Rothstein udtrykker det, "udtryk for menneskelig kreativitet og menneskelig originalitet" (s. 334), og "de hjerner, som laver de gamle religioner er således den samme slags, som dem, der laver de nye".

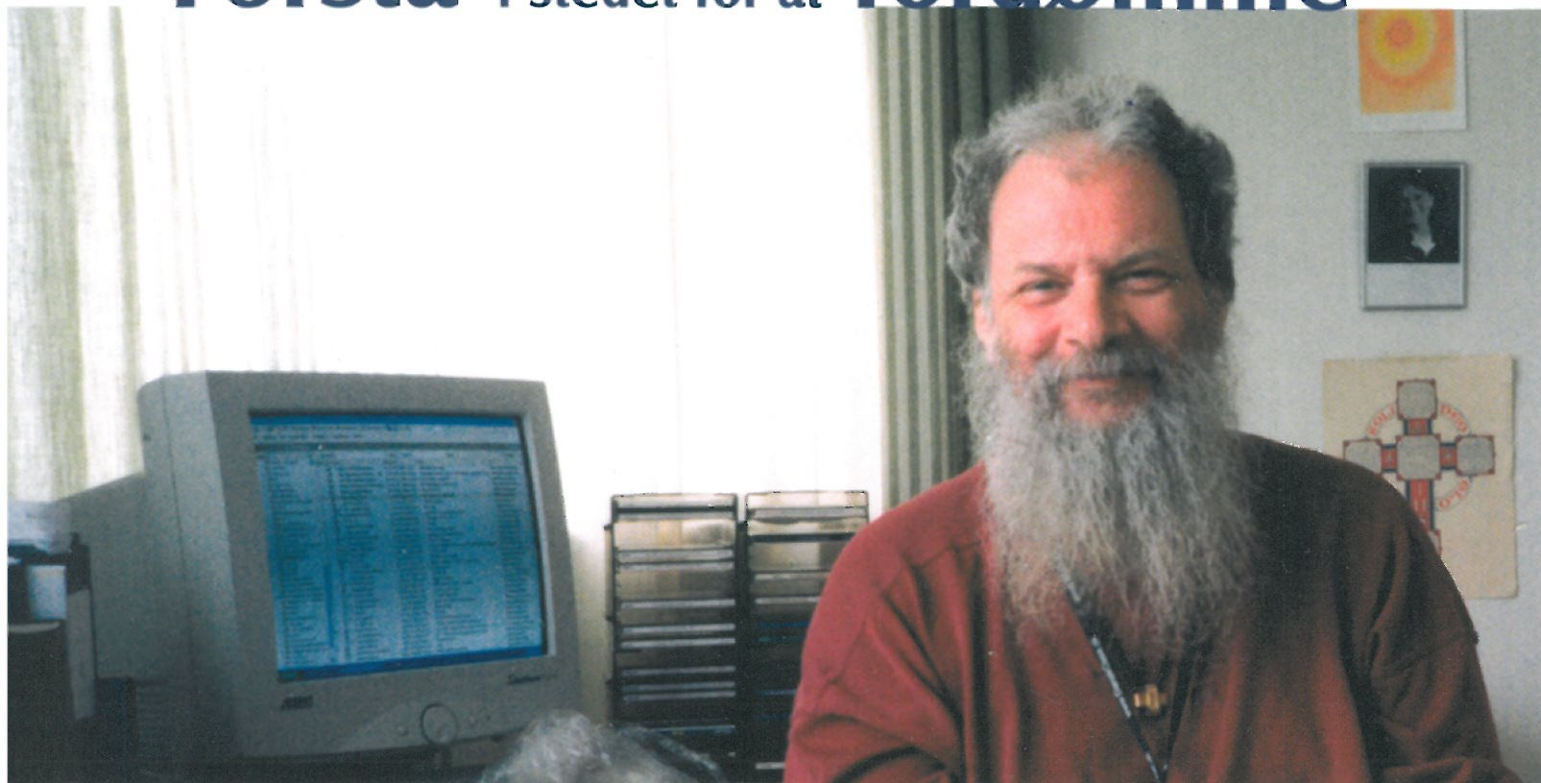

Dukketeater – til hverdag og fest

Lisbeth Margård Pedersen, Lohses Forlag 2003, (214 sider)

Hånddukker er velegnede i flere sammenhænge, også i kirkens børnearbejde. Dukken får i barnets bevidsthed en selvstændig identitet, og det bliver ikke ringere, hvis dukken indgår i dialog med dukkeføreren eller med andre dukker. Som det hedder på denne bogs omslag: "Dykkerne skaber atmosfære og hjælper børnene til at koncentrere sig". To ting er der brug for: vejledning i at finde eller fremstille hånddukker og forslag til dialog mellem dem. Det første er der givet et bud på i 1997, da Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler udsendte mappen "Dykker til hverdag og fest. Teater for børn, juniorer og ledere i det kristne børnearbejde". Det andet, selve dialogen, gives der nu en lang række – 65 - bud på i bogen om dukketeater. Forslagene er udarbejdet af en lang række undervisere, og de belyser bibelske fortællinger, kirkens højtider samt centrale bibelske og kirkelige temaer. Bogen er praktisk indrettet med registre over temaer, antal dukker og anvendelse udadtil (på gade og i skole) eller indadrettet (til klub eller familieaften). Bogen betoner dukkerne som hjælpemiddel for forkyndelsen. Nu er det jo ikke sikkert, at alle har samme opfattelse af, hvad der er centralt for forkyndelsen, som bogens bidragydere har. Men derfor er bogen alligevel anbefalelsesværdig, fordi den kan fungere som inspiration til selv at skabe forbedringer og ændringer, hvis hånddukker bruges i kristendomsformidlingen. Bogen understreger, at brugen af hånddukker kræver forberedelse. Det husker jeg selv fra de gange, jeg brugte det ved børnegudstjenester i "min" kirke. Børnene var med, men hvor var det dog vigtigt at forberede sig!

Forstå i stedet for at fordømme

Hvis kirken skal give konkrete svar til de åndeligt søgende, kræver det ægte dialog og åbenhed, siger Ole Skjerbæk Madsen, leder af "I Mesterens lys".

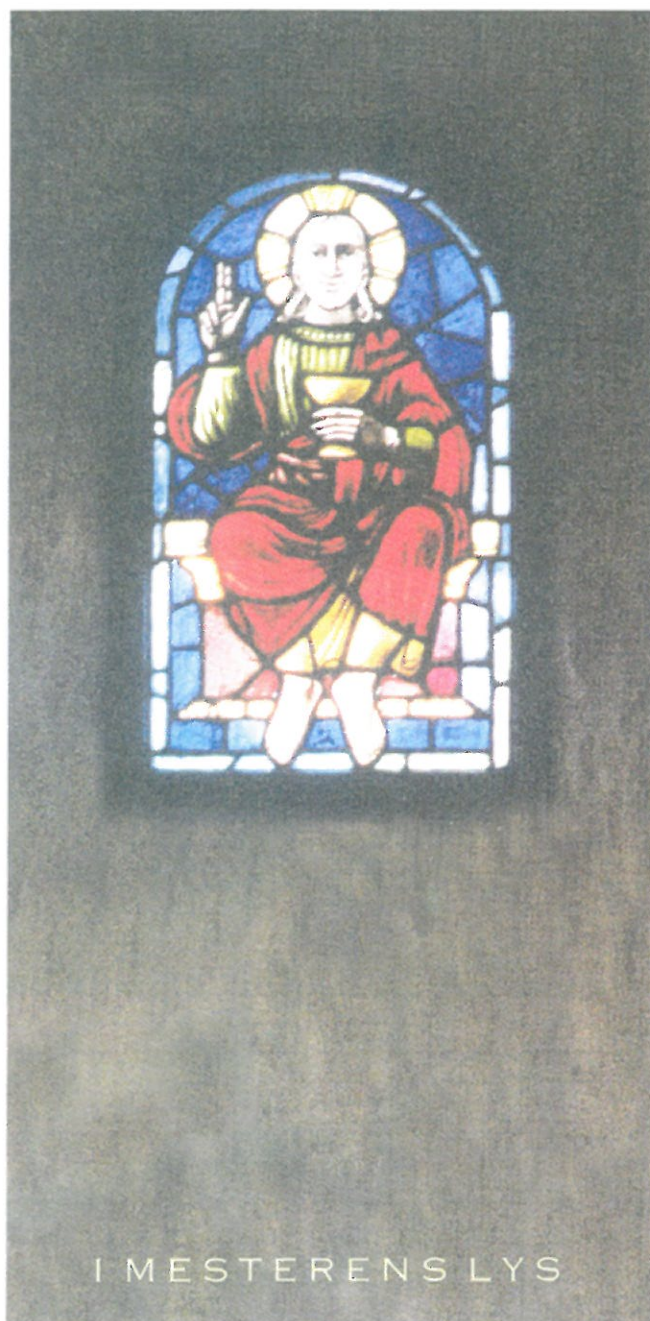
Det er en lun dag, æble- og kirsebærtræer står i espalier på Dronningensvej på Frederiksberg, hvor organisationen Areopagos holder til. På førstesalen i nummer 14 sidder Ole Skjerbæk Madsen i sit kontor, alverdens bøger om tarotkort, keltisk mystik og meget andet er spredt rundt omkring i lokalet, det vidner om en ret så bred åndelig interesse. Og at være bredt orienteret i åndelige emner er en nødvendighed, når man er ankermand i bevægelsen "I Mesterens Lys". "Et fællesskab af mennesker, der sammen søger det guddommelige lys", som der står i en brochure.

Bevægelsen har sit udspring i den nød for det åndelige gab, som fandtes – og findes – mellem kirken og de miljøer, hvor åndeligt søgende er. Bevægelsen har også sit udspring i en åbenbaring, Ole Skjerbæk Madsen fik, hvor Jesus udtrykte glæde over den helhjertede søgen efter helhed i de alternative miljøer. Han gav Ole Skjerbæk Madsen et kald til at starte en møderække i København

og et løfte om, at han under hvert eneste møde ville give en direkte profetisk inspiration.

Netop fordi Ole Skjerbæk Madsen befinder sig i spændingsfeltet mellem den etablerede kirke og de åndelige nomader, som på deres vandring for eksempel opsøger clairvoyante, spiritister og meget andet, er det så nærliggende at spørge ham, hvilket svar kirken skal give på den åndelige søgning hos clairvoyante, spiritister og ånden i glasset, som er ganske udbredt lige nu.

- Først og fremmest må vi have en holdningsændring. Vi må vænne os fra at tænke i "dem og os" til at se på andre som nogle på vandring, lige som os selv, efter at finde ud af, hvad livet er for noget. I dåbsbefalingen siger Jesus jo ikke, at vi skal gøre alle folkeslag kristne, men gøre dem til hans disciple. Det vil sige, at vi er under stadig uddannelse. Så hvis kirken vender sig fra at have svar på alting og at være færdig med alle spørgsmål, og i stedet indtager den holdning, at vi er undervejs, så bliver vi ens

*"I Mesterens Lys" skal skabe bro mellem kirken og de åndeligt søgende.
Brochureforside – "I Mesterens Lys"*

med de andre, siger Ole Skjerbæk Madsen. Og netop det at være ens med de andre er en forudsætning for at kunne gå i dialog, mener han.

- Når vi så holder aftener om nyreligiøsitet, skal vi ikke køre det efter et kætter-jagtsmønster, hvor vi først sætter den kristne dogmatik på overhead'en, og over for den de andres dogmer, og sige "se, det er sandt og det er løgn". HVIS vi skal holde aftener om nyreligiøsitet, må vi prøve at komme i ægte dialog med den åndelige længsel. Det

gælder mere om at forstå end at fordømme og om at lytte sig ind til, hvad den enkeltes anliggende er, siger Ole Skjerbæk Madsen.

Meditation

I Mesterens Lys holder en række forskellige arrangementer, men der er en udbredt mødeform. Den begynder med en proklamation, som siger, at Jesus er mesteren, man samles om. Dernæst er der undervisning med efterfølgende samtale. Så følger en "inspiration", noget som Ole Skjerbæk Madsen definerer som et profetisk budskab.

Til slut er der helende bøn for verden og mulighed for forbøn.

— ” —

HVIS vi skal holde aftener om
nyreligiøsitet må vi prøve at
komme i ægte dialog med den
åndelige længsel. Det gælder
mere om at forstå end at fordømme
og om at lytte sig ind til, hvad
den enkeltes anliggende er

Det kan sagtens gøres andre steder. Man må bare hvert sted finde den form, der er naturlig, både for kirkens folk og dem, man gerne vil holde gudstjeneste sammen med. Det handler bare om én ting: autencitet. Hvis man ikke selv har et spirituelt liv, kan man ikke dele det med andre og hvis kristne ikke beder og har fornemmelsen af at have kontakt med Gud, hvad er der så at dele, spørger han.

- Man kan putte masser af dogmer ind i hovedet på folk, hvis de bare bygger på erfaring. Når vi i kirken siger, at Jesus tog alle vore byrder på sig, lyder det i nyreligiøse kredse som om, vi fralægger os ethvert ansvar for vores liv og bare vil bede om tilgivelse i sidste øjeblik – åndelig lathed, simpelthen.

Men hvordan får man gjort evangeliet levende, så det ikke kun bliver dogmatik for hjernen ?

- I stedet har jeg guidet en meditation. Jeg har bedt folk forestille sig Jesus gå gennem gaderne med korset, ud til Golgatha. Det skal være levende, de skal virkelig se det for sig. Så beder jeg dem fastholde billedet af Jesus

på korset og samtidig definere deres egen lidelse eller smerte, enten en de har selv eller en, de bærer på andres vegne, eller måske noget, de har gjort forkert. Så skal de forme en skål foran sig og lægge smerten op i den, række skålen op mod korset og ånde ud. Mens de fortsat forestiller sig korset, læser jeg citater fra Biblen – ord, Jesus

Det er jo ikke fordi, folk ikke
VIL tro det, men folk kan bare
ikke se det, fordi det skal være
erfaringsbaseret, og kan vi ikke
bruge erfaringsprog, kan vi ikke
forkynde evangeliet

sagde på korset med "Det er fuldbragt" til sidst, forklarer Ole Skjærbæk Madsen.

Meditationen ender med, at Jesus udånder sin Ånd/Helligånden i skålen, og at man fører skålen til hjertet og fornemmer, hvad ånden virker.

- Det er jo ikke fordi, folk ikke VIL tro det, men folk kan bare ikke se det, fordi det skal være erfaringsbaseret, og kan vi ikke bruge erfaringsprog, kan vi ikke forkynde evangeliet, konkluderer han.

Tid til bøn

Helt afgørende for de åndeligt søgende er, at der er god plads til bøn og meditation, mener Ole Skjærbæk Madsen.

- Man skal åbne gudstjenestelivet. Natkirken er et fantastisk godt eksempel på, hvordan man kan lukke kirken op, så det både er frit at komme der, men også gudstjeneste. Der skal være plads til meditation og eftertanke, og til at bede med mennesker, for den største spirituelle indfaldsport er mennesker, der ikke har det godt med sig selv, fysisk, psykisk eller åndeligt. Det menneskelige velvære er nok det første, der får folk til at søge, og forbøn er den største åbner. Et vækkelsesmøde med Charles Ndifon eller Hans Berntsen trækker i massevis af mennesker, og det er også dét, der trækker folk til os, når vi er på messer, nogle gange over tusind mennesker, fortæller han.

Messerne er af typen "krop, sind og ånd", og her er det ofte også heling af hjertet, folk efterspørger.

Ole Skjærbæk Madsen har været ansat i Aeropagos siden 1. januar 2000. Tidligere var han i 18 år præst i Bethlehemskirken i København, men blev headhuntet til "I Mesterens Lys" i 1995. Hans opgave er at bygge bro mellem kirken og den nye åndelige søgen, der for øjeblikket boomer.

Foto: Inger Hørup Slot

- De kommer med alt hvad der spænder fra fysiske sygdomme, mangel på fred, energiforladthed, mangel på vejledning og meget andet. Og det vi kan tilbyde, er heling af hjertet, det vil sige at hvile i hjertet i vished om, at man er elsket af Gud og har værdi. Hvis man har den vished, kan man være sig selv i alle relationer, og det kan hele mange brudte eller problematiske relationer, fortæller Ole Skjærbæk Madsen, som tydeligt husker dengang en ældre person fik helet sit hjerte.

- Det var første gang, personen oplevede sig elsket. Mange har et så lavt selvværd, at man ikke drømmer om det. Og manges motiv bag en åndelig søgning er, at de ikke føler sig hjemme i sig selv, ikke føler sig elsket, forklarer han.

Der findes ånder

Man skal ikke afskrive ånder som det rene opspind, mener Ole Skjerbæk Madsen

At der findes en verden med ånder, er Ole Skjerbæk Madsen ikke i tvivl om.

- På en helsemesse har jeg været ude for, at en clairvoyant opsøgte vores stand, fordi en ånd fra en afdød ikke ville slippe ham. Så vi bad om, at Helligånden ville åbenbare Jesus i ham og anbefalede den afdøde i Jesu hænder. Det var en mild form for exorcisme, fortæller Ole Skjerbæk Madsen.

Og den virkede, mener han.

Og fælles for både ånden i glasset og brug af clairvoyante og spiritister er, at det på en eller anden måde bringer mennesker i kontakt med ånder eller noget, der ligner.

- Der er selvfølgelig nuancer i de her ting. Leger man ånden i glasset, kan en stemning blive pisket op, eller nogen begynder at manipulere med de andre. Men det sker jo også, at resultaterne af det, man spørger ånden om, er så overraskende og uheldssvangre, at det efterlader deltagerne med dyb angst. Og uanset er der sket noget for nogle

af deltagerne, som har fået voldsomme konsekvenser i deres liv. Frygten åbner nemlig ofte for, at andre åndelige fænomener kan komme ind. Nogle synes, det er så spæn-

dende, at de får lyst til at arbejde videre med det. Men jeg må advare mod, at man bare kaster sig ud i det. Man skal vide, hvad man gør, siger Ole Skjerbæk Madsen.

Men han ser også noget godt i interessen for "åndesnak".

- Det er jo positivt på den måde, at det viser en længsel efter en åndelig dimension i tilværelsen. Den længsel viser sig ikke bare som en leg med ånden i glasset, den ser man også i reklameverden, hvor man for øjeblikket spiller ekstremt meget på det religiøse. Så der er en længsel, og det betragter jeg som

noget positivt, for når den åndelige dimension kommer ind i tilværelsen, overskygger den materialismen og forbrugerismen, siger Ole Skjerbæk Madsen.

Han advarer mod, at man helt afskriver åndernes eksistens.

- Man skal passe på med at være for skråsikker. Skepsis er en god ting, for der skal skelnes mellem ånder. Men det er for langt at gå, at sige, at der ikke er en åndelig virkelighed,

som hænger sammen med vores fysiske verden, vurderer han.

Man skal passe på med at være for skråsikker. Skepsis er en god ting, for der skal skelnes mellem ånder. Men det er for langt at gå, at sige, at der ikke er en åndelig virkelighed, som hænger sammen med vores fysiske verden

Bliv inspireret og udfordret...
abonner på bøger Aros Forlag

Hvad får du tilbudt som abonnent?

8-10 nye bøger årligt om aktuelle teologiske emner inden for områderne religionspædagogik, praktisk -, systematisk - og bibelsk teologi, kirkehistorie, debat m.fl.

Alle bøger tilbydes til en introduktionspris, og der er ingen krav om et minimumskøb om året.

Læs mere om abonnementsordningen på **www. arosforlag.dk**, hvor du også kan se kommende titler.

Aros www.arosforlag.dk

Kirkebogladen

nemt - bekvemt - billigt
Din fagboghandel på nettet!

Netboghandlen, der har specialiseret sig inden for kirkens liv og virke. Stort udvalg af bøger til undervisning af både store og små, dåb og konfirmation.

Brug også www.kirkebogladen.dk som opslagsværk over aktuelle bøger.

www.kirkebogladen.dk
info@kirkebogladen.dk

Bogstaveligt talt...

...indbyder til fyraftensmøde onsdag d. 25. august kl. 17.00-18.30

Emnet er: "Jeg tror på det hele – Gud, skæbnen og de syv bud"

Med udgangspunkt i den nye bog med samme titel drøftes engagerede unges til- og fravalg af kirken. I panelet sidder efterskolelærer Suzette Munksgaard og bogens to forfattere Søren Østergaard og Thomas Willer. Debatten foregår hos "Kirkefaglig videreuddannelse", Diakonissestiftelsen, Peter Bangs Vej 1D, 2000 Frederiksberg. Alle er meget velkomne!

Bogstaveligt talt...

er et nyt initiativ fra Kirkefaglig Videreuddannelse og Unitas/Aros Forlag. Meningen er at sætte de skrevne ord til debat ved en række fyraftensmøder som afholdes på Diakonissestiftelsen.

www.unitas.dk • www.arosforlag.dk • www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Sæt navn på trolden

Overtro har en næsten magisk tiltrækningskraft på børn og unge, skriver præsteparret Lars og Ulla Tjalve, som her giver konkrete ideer til, hvordan man kan tage emner som spøgelse og ånden i glasset op med for eksempel konfirmander.

"Ånd" er et grundbegreb i kristen tro og teologi. "Ånder" mener vi hører hjemme andetsteds, dels i overtroen, dels i psykiatrien. "Ånd" står for mening og sammenhæng og forbindelsen mellem Gud og menneske; "ånder" hører åbenbart til folketroens uopgivelige elementer. I forne tider så man nisser, elverfolk, spøgelser og gengangere. Nisser og elverfolk har trukket sig tilbage; spøgelserne er blevet. Og det troen på ånderne også. Folketro opstår jo ikke ud af ingenting. Vi bor selv i en gammel præstegård med listende fodtrin ved nattetide, hviskende stemmer og døre, hvis håndtag bliver trykket ned, så de åbnes. Fænomenerne er der. Er vi så hjemsøgt af hvileløse ånder? Vi mener nej. Det er et gammelt hus, hvor træværket giver sig, dørfyldingerne lige så, og trækvinden kan godt hvisle lidt. Vi bor lige op ad kirkegården. Det er vidnefast, at der er set spøgelser dér. Selv har vi aldrig set dem, men talt med nogen, der har.

Er det så overtro? Ja, men hvad er så overtro? Vi vil kalde overtroen for troens skygge. Den er så et forsøg på at forholde sig til det irrationelle i tilværelsens grænsesituationer som død, sorg og sjælekriser. Derfor udøver den en næsten magisk tiltrækningskraft – især på børn og unge,

der netop befinder sig i overgangens grænsesituation – omkring konfirmationsalderen, 7.-8.-9.-klasstrin.

Et undervisningsforløb

Vi begynder med spøgelseshistorierne. Folkemindesamlerne fra det 19. århundrede, Just Matthias Thiele eller Evald Tang Kristensen er leveringsdygtige. Men endnu bedre er B.S. Ingemann, der i sine gysere næsten viser sig som en dansk Edgar Allan Poe. Historier som "Den levende døde" eller "Selvcitationen" er rigtig gode at bruge, fordi de hele vejen opretholder en fornem tvetydighed: findes der en naturlig forklaring eller ej? Det rette sted at fortælle sådanne historier er f.eks. kirkens loft. Vi har flere gange arrangeret spøgelsesvandring på kirkegården. De skal ifølge sagens natur foregå om aftenen - helst hen ad midnat. Efter en fortælling om de væsner, man kan risikere at møde: Kirkegrimen (kirkegårdens mystiske vogter), helhesten (måske den der engang blev begravet levende som offer til Odin?), kirkegrisen (en lille pattegris der især siges at holde til ved børnegrave) gennemvandles en rute ad de mest dunkle stier.

Her plejer vi så at møde ånderne! Gamle konfirmander, store spejdere eller FDFere er villige hjælpere. De står - eller går stille omkring - kun iført sorte kapper og hvide ansigtsmasker. De siger intet, men er bare. Virkningen plejer at være overvældende!

Vi samles så inde i kirken og taler om det. Kirken er sparsomt oplyst af levende lys, og pludselig rejser en skikkelse (sort kappe, hvid maske) sig i prædikestolen og vandrer stille ud. Det plejer også at gøre sin virkning.

Hvad er pointen? Jo, der var jo kun de "spøgelser", vi havde arrangeret. Faktisk har vi på den måde demonstreret eller afmytologiseret åndetroen. Ånderne findes - men hvor? I elevernes fantasi og tanker. De så noget andet end det, der virkelig var. Det plejer vi også at få en god samtale om.

Ånden i glasset

På et tidspunkt huserede ånden i glasset som en steppebrand blandt elever i folkeskolens ældste klasser. Det blev lidt af et problem, fordi de grænsesøgende begyndte at spørge f.eks.: "Hvornår skal jeg dø?" Og de fik så som svar f.eks. "som 18-årig af aids" eller "som 17-årig ved en trafikulykke". Nogle af de unge blev derfor meget opskræmte og var overbevist om, at det var djævelen selv, de havde fået kontakt med.

Vi har nogle gange arrangeret åndeseancer med glasset, dels med nogle 8. og 9.klasser, dels med konfirmander og seniorer i FDF.

Hvordan gør man? Nogle elever fra 8.b på Gilleleje Skole beskriver frem-

gangsmåden sådan: "Man skal have en plade, hvor man skriver hele alfabetet og tallene 0,1,2,3,4,5,6,7,8 og 9 i en cirkel, og inde ved midten laver man et "ja" og et "nej"-felt. Og så er meningen, at man skal være mellem 2 og 6 personer, der alle lægger en pegefinger på glasset, som står inde på midten af pladen. Og så er der en af de tilste-

deværende, der spørger "Er der nogen, der vil i kontakt med os?"

Det er ikke svært at skubbe glasset uden at andre opdager, at der er en, der gør det. Det vil opleves som om glasset "selv" bevæger sig. Men pointen er: glasset bevæger sig aldrig, når der ikke er nogen, der rører det. Vi har gjort den erfaring, at en af deltagerne altid - bevidst eller ubevidst - tager føringen. Jamen, hvad så med svarene? Ofte stiller nogle af deltagerne såkaldte "kontrolspørgsmål", f.eks. "Hvor gammel er jeg" - og så kommer det rigtige svar. Men pointen er, at man kan kun få rigtige svar, når nogen af deltagerne kender det rigtige svar. Hvad så med døden af aids og alt det? Her kommer deltagerne i kontakt med deres

egen frygt. De stikker så at sige snabelen ned i deres egen underbevidsthed og rører ved alt det, de inderst inde er bange for.

Resultatet af vores seancer blev ret beroligende. Deltagernes frygt forsvandt.

Efterbehandling

"Kan vi nu være sikre på, at det ikke er en ond ånd eller en djævel, der er i glasset?" spurgte nogle af deltagerne. Vi bad dem overveje, hvor onde ånder kan tænkes at være på spil: Blandt teenagere, der keder sig og leger lidt med det irrationelle - eller f.eks. i borgerkrigen på Balkan eller i Irak. Og så har vi gentaget seancen - men nu demonstreret med al tydelighed, hvor let det er at skubbe glasset, så de øvrige deltagere oplever det, som om "ånden" fører det.

Vores konklusion er den samme som på kirkegården. Vel findes der ånder! De findes i vores fantasi og bevidsthed. Og der kan de da være farlige nok. Men - som mange folkeeventyr kan fortælle - når man sætter det rette navn på trolden, så mister han sin magt.

— — — — —
Vi vil kalde overtroen for troens skygge. Den er så et forsøg på at forholde sig til det irrationelle i tilværelsens grænsesituationer som død, sorg og sjælekriser. Derfor udøver den en næsten magisk tiltrækningskraft - især på børn og unge, der netop befinder sig i overgangens grænsesituation

TEOLOGISK PÆDAGOGISK CENTER LØGUMKLOSTER

(Præstehøjskolen/Folkekirkens Pædagogiske Institut)

Kirkeallé 2 • DK-6240 Løgumkloster • Telefon 74 74 32 13 • Telefax 74 74 50 13

E-mail: tpc@km.dk

Hjemmeside: www.locus-dei.dk

Oplysninger om program og om de enkelte kurser fås ved henvendelse til TPC.

Ansøgningsfrist: 3 måneder før kurset.

Ekskursion til Taizé (44/04)

For sognemedhjælpere, præster, organister og andre kirkeligt ansatte

Ved lektor Marie K. Monrad og sognemedhjælper Ole Michael Strange

Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster i samarbejde med Landsforeningen af Sognemedhjælpere og Rejser til Taizé

- 9. - 16. august 2004

Indledende konfirmationsforberedelse, begynderkursus I (45/04 og 13/05)

To sammenhængende kurser for kirkelige medarbejdere - præster, sognemedhjælpere og andre undervisere, samt lærere - fra sogne, som overvejer at etablere, eller inden for de sidste par år har påbegyndt indledende konfirmationsforberedelse.

Ved lektor Finn Rosenberg

- 16. - 20. august 2004 (1) og
- 2. - 4. februar 2005 (2)

Form og indhold i konfirmationsforberedelsen (47/04)

For præster, sognemedhjælpere og andre kirkeligt ansatte, som arbejder med konfirmationsforberedelse.

Ved lektor Marie K. Monrad og lektor Finn Rosenberg

- 23. - 27. august 2004

Stiftskurser efterår 2004 (66-77/04): At se og at tro - billedkunst og pædagogik

For præster, sognemedhjælpere og andre interesserede.

Indbydelse og detaljeret program og oplysninger om tid og sted udsendes til nogle grupper, mens andre kan få det tilsendt efter ønske.

Ved rektor Eberhard Harbsmeier og billedkunstner Bodil Sohn i samarbejde med stiftsudvalg og stiftskonsulenter.

- 1. - 2. september 2004: Haderslev stift
- 9. - 10. september 2004: Helsingør stift
- 13. - 14. september 2004: Lolland-Falster stift
- 15. - 16. september 2004: Københavns stift
- 20. - 21. september 2004: Viborg stift
- 22. - 23. september 2004: Roskilde stift
- 27. - 28. september 2004: Aalborg stift
- 29. - 30. september 2004: Fyens stift
- 4. - 5. oktober 2004: Ribe stift
- 20. - 21. oktober 2004: Århus stift
- 22. - 23. oktober 2004: Sydslesvig
- 26. oktober 2004: Bornholm

Skal vi lave et projekt sammen? Samarbejde mellem skole og kirke (55/04)

For præster, sognemedhjælpere og andre kirkeligt ansatte samt lærere, som kunne tænke sig et samarbejde mellem skole og kirke.

Ved lektor Marie K. Monrad

- 18. - 22. oktober 2004

Lokale kurser om konfirmationsforberedelse af udviklingshæmmede (78-82/04)

For præster, sognemedhjælpere og andre kirkelige medarbejdere.

Ved lektor Finn Rosenberg og sognepræst Birgitte Arffmann

- 1. november 2004: Roskilde
- 2. november 2004: Nykøbing Falster
- 3. november 2004: Vejle
- 5. november 2004: TPC, Løgumkloster
- 8. november 2004: Viborg

Efteruddannelseskursus for sognemedhjælpere V, 1-4 (60/04 m.fl.)

For sognemedhjælpere, som har været i stilling mindst et år 4 sammenhængende kurser:

Ved lektor Marie K. Monrad i samarbejde med nedenstående institutioner

- 8. - 12. november 2004 på Diakonissestiftelsen, Frederiksberg
- 10. - 14. januar 2005 på Diakonhøjskolen, Århus
- 7. - 11. november 2005 på Institut for Diakoni og Sjælesorg, Kolonien Filadelfia, Dianalund
- 9. - 13. januar 2006 på Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster

Konference om dåbsoplæring (06/05)

For præster og andre interesserede

Ved rektor Eberhard Harbsmeier og sognepræst Birgitte Thyssen

- 12. - 14. januar 2005

Fortællekursus (15/05)

For præster, sognemedhjælpere og andre kirkelige medarbejdere samt lærere

Ved fortæller Dorte Futtrup og lektor Finn Rosenberg

- 7. - 11. februar 2005